

P. T. M. N.
Josef Fajfar,
Brno-St. Lískovec,
ul. Elišky Přemyslovny 36.

noviny

Ročník 98 • Číslo 10

V Brně v pátek 12. ledna 1945

Za 50 hal. V Říši 8 Pf.

52 let říšského maršála
Hermann Goeringa.

ČTK. — Berlín 11. ledna. Uprostřed tuhého válečného zápolení dožívá se říšský maršál Hermann Goering dne 12. ledna 52. narozenin. Stojí po Vádcově boku již od prvních dnů jeho boje. Hermann Goering, poslední velitel slavné Richthofenovy eskadry ve světové válce, je tvůrcem a vrchním velitelem německé letectvé zbraně, která pokryla své prapory nepomíjející slávou a denně koná v nejtvrdějším nasazení nové hrdinské činy. Jako zmocněnec pro čtyřletý plán zajištění německému hospodářství nezávislosti, která mu dnes umožňuje plnit vysoké úkoly, jež mu ukládá válka, Vádcem jmenoval Hermann Goeringa říšským maršálem Velkoněmecké říše a ocenil tak výkony a zásluhy svého neúnavného spojovatelky.

Sovětská zajatci si přejí bojovat proti bolševismu.

pb. — Oslo: V norském hlavním městě konala se schůze tamní ruské kolonie, na které se projednával boj národů Ruska pod vedením generála Vlasova proti bolševismu. Plukovník Sverev přečetl prohlášení několika tisíc sovětských válečných zajatců, kteří se dostali v Norsku do německého zajetí. Ti prohlašují, že se připojují k osvobodeneckému hnutí národů Ruska a že chtějí být zařazeni do osvobozovacího vojska.

Turecko vypíše půjčku obrany.

t. — Lisabon: Podle zprávy z Ankaru zamýšlí Turecko vypsat půjčku obrany ve výši 35 milionů tureckých liber.

Komédie okolo Carola.

VB. — Ženeva 11. ledna. V Detroitu (USA) byli odsouzeni dva rumunští kněží a vydavatel listu „Hlas Rumunůska“ k trestům vězení, hlásí bostonský rozhlas. Odsouzení se zapomněli dát registrovat jako agenti exkrále Carola při jejich snahách dostat Carola do USA.

Denní válečné výdaje USA.

VB. — Bern 11. ledna. Podle zprávy z Washingtonu ministr financí Morgenthau prohlásil, že výdaje Spojených států na válku činí denně 270 milionů dolarů.

„Posní doba“ v New Yorku.

VB. — Lisabon 11. ledna. Podle zprávy španělského dopisovatele z New Yorku „období půstu“ v New Yorku trvá. Ze 6000 tisíc řeznických obchodů je stále ještě přes tisíc obchodů ve stávce. Obchody, které opět otevřely, nemají zboží. V tabákových obchodech již mnoho dní nejsou žádné cigarety.

Nejdražší prezident Spojených států. 31 prezidentů Spojených států vydalo celkem 112 miliard, Roosevelt sám více než 370 miliard dolarů.

PZD. — Berlín 11. ledna. Nové Rooseveltovo hospodářství kongresu, jež se jako každoročně zabývá rozpočtovými záležitostmi, zasluhuje vůči prvnímu politickému poselství větší pozornost potud, že obsahuje konkrétní údaje. Roosevelt žádá na kongresu pro běžný rok schválení celkových výdajů ve výši 85 miliard dolarů, k čemuž přistupuje dodatečný rozpočet pro armádu a válečné námořnictvo, jehož výše není známa. Americké noviny New York Sun uvedly, že 31 Rooseveltových předchůdců vydalo od založení Spojených států v roce 1789 celkem 112 miliard dolarů. Rooseveltovo finanční hospodářství proto ohrožuje budoucnost amerického národa. Zdá se, že Roosevelt sám si uvědomuje poválečnou krizi, která by měla být tím, že za každou cenu chce zajistit plnou zaměstnanost 60 milionů lidí. Z toho důvodu usiluje o rozšíření exportních trhů, čemuž slouží mimo jiné zrušení Jahnsonova zákona, který zakazoval poskytování spekulacím půjček. Poněvadž americký export má být rozšířen za každou cenu, chce Roosevelt vystupovat nejen jako dodavatel zboží, nýbrž i jako poskytovatel půjček. Investiční politika Spojených států velkého stylu ohrožuje ostatní země a není vyloučeno, že Spojené státy použijí násilných metod pro své hospodářské pronikání. Není náhodné, že anglický časopis Financial News tuší poctí námitky proti americké politice poskytování půjček. Rooseveltovo rozpočtové poselství se vůbec nezmínuje o spolupráci s cizími zeměmi a s nevidanou dosud jasností odhaluje hospodářsko-imperialistický egoismus Spojených států.

Četná místa v Elsasku osvobozena.

Němci v Maginotově linii

Americké útoky ztroskotaly.

ČTK. — Z Vádcova hlavního stanu 11. ledna.

Vrchní velitelství branné moci oznamuje: Aby bylo lze lépe podepřít hluboké boky našeho frontového oblouku v Ardennách, byla část vyčleněná přes řeku Ourthe na západ, stažena, aniž naše vojsko bylo úsněno nepřitelem, a město St. Hubert bylo vyklizeno. Anglické divize tam nasazené následují naše pohyby jen váhavě.

Na severním boku bojového prostoru jihozápadně od Vielsalmu nebyli Američané svými útoky, bohatými na ztráty, s to proniknouti proti našim oddílům, silně se bránícím. Ani v oblasti bastogenské se přes trvalici nepřátelský tlak na sever frontová linie podstatně nezměnila.

V Lotrinsku dobyly naše oddíly osady Rimling severně od Rohrbachu, o kterou se již několik dní bojovalo. Lesní boje o výstřední údolí v dolních Vogesách trvají.

V rýnské nížině dobyly německé oddíly útokem dalších opevnění Maginotovy linie v Hatte- na a osvobodily četná místa ve středním Elsasku. Po prudkých bojích byly nepřátelské síly, obklíčené jižně od Ersteinu, potřeny, jejich zbytky v počtu více než 300 mužů odvedeny do zajetí.

Za účelem rušení nepřátelského přísunu jsou Lutych a Antverpy v zesílené dálkové palbě.

Bojová přestávka ve střední Itálii trvá. Za prudké sněhové vánice byly v Maďarsku odraženy četné nepřátelské útoky jižně a severovýchodně od Vertekských vrchů, a při tom bylo 16 sovětských obrněných vozů odstřeleno. Na východní frontě budapeštské nepřítel obnovil své útoky teprve odpoledne. Ztroskotaly, až nepřítel nasadil četné plamenomety na pancéřích, vesměs o houževnatý odpor posádky.

Za příznivě pokračujícího útoku zúžily naše svazy prostor nepřátelského vltomu severně od Dunaje. Při odražení nepřátelských protiútoků bylo zničeno 17 bolševických obrněných vozů.

V německém předmostí vnikl německý granátník a obrněné vozy na frontě, široké 4 km, nenažádně do nepřátelských posic a způsobili sovětskému vojsku citelné ztráty, zatím co sami měli ztráty nepatrné.

Na ostatní východní frontě byla bojová činnost nepatrná.

Severoamerické teroristické bombardéry napadly včera prostor na západě v blízkosti fronty a místa na Rýně. V prvních večerních hodinách svrhla britská rychlá bombardovací letadla pumy na Hannover.

Prostor Velkého Londýna je trvale v naší odvetné palbě.

Oddělení lidového komisariátu vnitř v Užhorodě.

Češi do pracovních kolon a na frontu

V Karpatské Ukrajině byli odvedeni všichni muži od 18 do 48 let.

ov. Vídeň: Civilista, jenž uprchl z Užhorodu, podává tuto zprávu: Od 6. listopadu je i v Užhorodě oddělení lidového komisariátu vnitř. Zprvu bylo co do počtu jenom slabé, v poslední době však bylo čím dále tím více rozšiřováno. Je samozřejmé, že pracuje těsně se všemi živly, které již dříve měly sklon ke komunismu. Jakmile je proti někomu sebezmenší podezření nebo něco takového se o něm mluví, ihned je zatčen a zmizí a jeho příbuzní pranic nezvědí o jeho osudu. V Karpatské Ukrajině byli odvedeni všichni muži od 18 do 48 let. Odvedy jsou prováděny velmi energicky. Lidé statnějších postav, zvláště dělníci a sedláci, předvedeni však češi a Maďaři, jakož i lidé, jejichž protibolševické smýšlení je známo, jsou odváděni do pracovní služby, zařazováni do pracovních praporů a odváděni do Ukrajiny.

Tvrzení tohoto civilisty je potvrzováno výpověďmi zajatců a přeběhlíků. Odvedení mužové byli cvičeni po dva až tři týdny a potom ihned zařazeni jako náhrada do bolševických pěších setnin. Při tom si bolševici často nedali ani tolik práce, aby zjistili personálně těchto nově zařazených odvedenců, nýbrž ihned je hnali k útoku na německé posice, takže těžké ztráty nastaly už následkem nedostatečného výcviku.

Na místech, kde vládli bolševici...

Bolševické ukrutnosti v Ostřihomi

K. — Vídeň: Když německí vojáci nazpět dobyli maďarského biskupského města Ostřihomu, byly odhaleny strašlivé ukrutnosti, jež spáchali bolševici na bezbranném obyvatelstvu. Obyvatelé, kteří zůstali v městě — téměř výlučně jen starci a děti — byli nedobrovolnými svědky hanebností, páchaných bolševiky.

Výpočet všech vražd, jež spáchali bolševici za své krátké vlády v Ostřihomu, by vyplnil tlustou knihu. Omezujeme se na výpověď, již učinil maďarský lékař dr. Sándor Kertesz německým osvoboditelům. Dr. Kertesz prohlásil: „Jak bylo mou lékařskou povinností, zůstal jsem i po obsazení města bolševickou soldateskou u svých nemocných v městské nemocnici, kterou řídím. Bolševici s nimi zacházeli jako se zločinci, ačkoli to byli příslušníci pracujícího obyvatelstva. S odůvodněním, že nemocnice musí být proměněna v lazaret, vyházeli příslušníky lidového komisariátu vnitř všechny nemocné, kteří sami nemohli vstát z posteli. Pokusili jsme se několik těžce nemocných, které nebylo možné odnést, ještě rychle umístit v pokoji ošetřovatelky. Ale sovětský komisař, který tam vnikl, je tam objevil a zkrátka je postřílel, poněvadž, jak pravil, bylo by zbytečné, kdyby ještě žili. Dvě ošetřovatelky, matka a dcera, byly ničemně zhanobeny a ztýrány a za spílání svých trýznitelů rovněž zemřely strašlivou smrtí. V porodnici leželo několik žen, které očekávaly slehnutí. Horda, kterou vedl komisař, vnikla do tohoto sálu a poručila nešťastným ženám, aby místnost ihned opustily. Ubohé ženy nemohly ovšem uposlechnout této výzvy a tu tyto trýznitelé je začali tlouci. Toto týrání a potraty tím způsobené, zavinily bolestnou smrt ubohých žen.“

Jedno z nejvýznamnějších Uprkových děl, vládnovská Jízda králů.

Archiv redakce.

Globus Brno.

Archiv redakce.

Pět let od smrti Joži Uprky

Lubomír Chalupa.

12. ledna 1940 zemřel v Hroznové Lhotě na Slovácku malíř Jož Uprka. Vrátil se do půdy, z níž vyšel a v níž tkvěl po celý dlouhý život pevnými kořeny, zosobňuje strom tvrdého dřeva, nesoucí jadrné i sladké ovoce domoviny, jež krev jásá v jeho díle, jež řec v něm zpívá hymnu kraje jeho otců. Geniální mistr kresby i barvy byl rozeným nositelem národní myšlenky, protože od prvopočátku svého tvoření se nezpronevřil rodné zemi ani myšlenkou, natož činem. Nic si odnikud nevypůjčoval, tvořil tak, jak chtěl jeho srdce a proto k jeho velkému umění příslušely nejširší vrstvy národa. A tím se může kromě Alše a Mánesa pochlubit snad jediný Uprka, dosud živě stojící mezi námi svým nesmrtelným dílem. Uprkovo tvoření neprošlo přepychovými salony, a přece jeho díly se dnes mnohdy salony honosí. Uprka nemyslel na život horních deseti tisíc a přece dnes mnozí z jejich příslušníků se pyšní jeho dílem jako svým majetkem. A v tom je síla umělcova projevu. V tom je jeho universalnost, ve zvládnutí duši od té nejprostší, k níž mluví její řeč, k té nejvybíravější, kterou uchvacuje prostotou svých námětů a velikostí svého vyjadřovacího potenciálu.

K výročí Uprkovy smrti vydal Sfinx publikaci s reprodukcemi umělcových děl, ukazujících jeho vzestup od počátků a s předmluvou, kterou napsal druhý veliký Moravan, malíř profesor Jakub Obrovský. Nic tak dobře necharakterizuje Uprkovo veličnost, jako slova Jakuba Obrovského, vzpomínajícího na dobu, kdy vznikla Uprkova Pout u sv. Antonínka a Jízda králů: Jak bych mohl zapomenout, když právě nyní, stoje před tímto obrazem, tou kvintesencí barevné slávy slováckého lidu a jeho tvořivé duše, jsem uchvácen nasazením a s pýchou v srdci seznávám — již dosti o třídách umění poučen — že toto dílo může si důvěrně tykat s výtvory největších mistrů z největších epoch, kdekoliv se na světě objevují. Vidím je v duchu v jedné řadě s nimi, pokrytými patinou petrifikované slávy, jako svěžího zrozeného, křehkého a zdravého, tiše jásiajícího z pocitů radosti svého věčného života.

Vzpomínky na Mistra J. Uprku nemohou být výlučně vzpomínkami rázu uměleckého. Jsou ještě jiné momenty v Uprkově životě, stejně živelné a stejně nekompromisní, jako bylo jeho umění. Je to v prvé řadě jeho čistě vlastenecký, zrozený z lidové podstaty jeho původu, vlastenecký, živě slováckou bystrostí ducha a čistotou duše, které se přičilo vše, co se točilo kolem bývalé hradní klíčky druhého prezidenta bývalé republiky, kolem lidí, kteří z vlastního prospěchu zneužívali hesla „K lidu níž a s lidem výš“, hesla, které bylo Uprkovou životní notou. V ní také tkví Uprkův regionální význam, protože to bylo jeho dílo, které udělalo z moravského Slovácka kraj, k němuž tihli lidé z blízka i ze vzdálené ciziny, podivující se jeho vitalitě, jeho bodrosti a opravdovosti, jeho kráse, jeho písním. Kolem Uprky se shromažďoval umělecký svět, jehož tvorba se napájela z čisté studánky Slovácka a vydávala ovoce zdravé kultury a národního uvědomění, oprostovala národní vědomí od cizích vlivů a bořila hradby centralismu, uměle a násilně stavěné někdejšími vládními kruhy. Uprkovo dílo pozvedalo hlavy prostému venkovskému lidu, který poznal prostřednictvím štětky a pera Mistra svoji hodnotu a který dnes v klidném prostředí svého života, zasvěceného práci, vzpomíná Uprku jako vynikajícího bojovníka za národní uvědomění. Lid moravského Slovácka má k těmto vzpomínkám všechny předpoklady a možnosti pietních tichých oslav Mistrových památek, zatím co v prostředí slovenského lidu, z jehož životních krás také Uprka čerpal umělecké podněty, byl pochybnými živly vyvolán neklid, přičič se národnímu poslání lidu. Lid moravského Slovácka jde však za vzorem svého velkého krajanu, miluje svůj kraj, líbí na své tradici, nikdy se nezpronevřil své půdě.

Tak je dnes, při vzpomínkách na úmrtí den velkého umělce, tak bude i po padesáti, stu a více letech. Vždy stejně v pokorné úctě před velikým uměním, které neumřelo s umělcem, které tu zůstává živé, připomínající ryzí národovost a lásku ke krásě domoviny.

Králové v emigraci plánují konferenci.

nw. — Stockholm 11. ledna. Řecký exkrál Jiří plánuje na nejméně jednom místě v Evropě nebo na Středním Východě konferenci s ostatními korunovanými osobami země, jež byly obsazeny spojenci. Na konferenci se má jednat o všeobecné situaci. Příspěvek holandské královny Vilemíny dosud nedošla. Král Michal rumunský sdělil, že v současné době není ještě s to zúčastnit se schůze.

